

ארץ אהבתי בזמר העברי ובסיפורי חסידים

משימה 3: ארץ אהבתי בזמר העברי

ידע קודם

1. הזיקה בין המקורות לשירי זמר עבריים העוסקים בארץ ישראל ובשבחי הארץ;
2. הכרת שירי זמר עבריים העוסקים בארץ ישראל: הרקע לחיבורם, המסר הרעיוני שלהם ומחבריהם;
3. הכרת אירועים, אתרים, מקומות ונופים אהובים בישראל, כפי שהם משתקפים בשירי זמר;
4. מיומנויות איתור שירים במרשתת (אינטרנט) ובספרי זמר.

יעדי המשימה

1. התלמידים יבחרו שיר זמר עברי לשירון בית הספר, שלדעתם מבטא את שְבְּחֵי הארץ, וינמקו את בחירתם.
2. התלמידים יבטאו את הרעיון או את המסר המרכזי בכותרת עבודתם.
3. התלמידים יכתבו רקע לשיר: סיפור העוסק באתר המוזכר בשיר, סיפור העוסק באירוע המוזכר בשיר, או סיפור העוסק בנסיבות כתיבת השיר.
4. התלמידים יבחרו סיפור חסידי או מדרש חז"ל המחזקים את הרעיון שבשיר, וינמקו את בחירתם.

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה בחברותא של שני תלמידים;
2. עיון בחומרים ודיון ראשוני בכיתה במשך שעה;
3. השלמת המשימה בבית התלמידים בתוך פרק זמן שיקבע המורה.

התוצר המצופה

דף או שניים שבהם יופיעו כל הפריטים האלה:

- שם השיר שבחרו התלמידים, שם המחבר, שם המלחין, מילות השיר (ואם אפשר קישור לביצוע השיר במרשתת (אינטרנט), כגון "יוטיוב" או "זמרשת");
- סיפור רקע לשיר ותמונה הממחישה את הסיפור שברקע לשיר;
- הבעת עמדה אישית על השיר: על נושאו ועל מסריו ונימוקים לבחירתו;
- הסיפור החסידי או מדרש חז"ל שבחרו התלמידים והנימוקים לבחירתם;
- כותרת העבודה, המבטאת את הרעיון או את המסר המרכזי של השיר.

החומרים שיחולקו לתלמידים לשם ביצוע המשימה

משימה 3: ארץ אהבתי בזמר העברי;

מחווך;

דף עזר: דוגמה לתבנית של שיר לשירון בית הספר;

נספח: מדרשי חז"ל וסיפורי חסידים.

המשימה

ארץ אהבתי בזמר העברי

מטרת המשימה

בחירה מנומקת של שיר לשירון בית הספר וכתובת סיפור רקע לשיר השיר יעסוק באהבת הארץ.

תלמידים יקרים,

בבית ספרכם מבקשים לפתוח את יום הלימודים בזמר עברי המבטא אהבה לארץ ישראל.

לשם כך הנהלת בית הספר מבקשת מכם להשתתף ביצירת שירון לבית הספר. בשירון יופיעו השירים שתציעו ונימוקים לבחירה. ליד כל שיר בשירון יוצג הרקע לשיר ותמונה העוסקת ברקע, ומדרש או סיפור חסידי המבטאים את רעיון השיר.

כותרת דף המשימה תבטא את הרעיון המרכזי של השיר.

עבדו בחברותא.

שלבי העבודה

עבדו לפי השלבים האלה:

- א. עיינו בשירונים, כגון "זמר, זמר לד", "אלף שירים ושיר", "מדרש נעמי" – שירי נעמי שמר ועוד, ובאתרים במרשתת (אינטרנט), כגון "שירונט", "זמרשת", וחפשו שיר שלדעתכם ראוי שיופיע בשירון.
- ב. העתיקו את מילות השיר, את שמו של המחבר ואת שמו של המלחין.
- ג. כתבו את הרעיון המרכזי בשיר ונמקו מדוע השיר שבחרתם מבטא אהבה לארץ.
- ד. חקרו את הרקע לשיר והסבירו כיצד רקע זה תומך במסר או ברעיון המרכזי של השיר. בחרו **אחת מהאפשרויות** שלפניכם המתאימה לשיר שבחרתם:
 - אירוע הקשור למחבר השיר או אירוע לאומי, שבעקבותיו נכתב השיר.
 - אתר, מקום או נוף מרכזי בשיר: פרטים היסטוריים או גאוגרפיים או שניהם.
 - חי וצומח בשיר: תיאור חיות או צמחים האופייניים לארץ ישראל.
 - סיפור אישי שלכם, שהשיר מזכיר: סיור באתר בארץ, חוויה אישית הקשורה לאירוע מסוים וכו'.
- ה. הוסיפו תמונה הממחישה את הרקע לשיר, והסבירו כיצד היא ממחישה זאת.
- ו. בחרו בספרי הלימוד שלכם או בנספח למשימה זו סיפור חסידי או מדרש חז"ל המחזקים את הרעיון שבשיר, והסבירו את בחירתכם.
- ז. נסחו כותרת לעבודתכם. הכותרת שתבחרו תבטא את הרעיון או את המסר המרכזי המובעים בשיר.
- ח. החליטו במליאה על תבנית אחידה שבה יופיעו כל השירים בשירון בית הספר (ראו דוגמה לתבנית של שיר לשירון בית הספר בדף העזר שבמשימה זו), וצקו את עבודתכם בתבנית זו.

התוצר שתגישו למורה

- דף או שני דפים שבהם יופיעו כל הפריטים האלה:
- ☐ שם השיר שבחרתם לשירון בית הספר, שם המחבר, שם המלחין ומילות השיר.
 - ☐ המסר של השיר ונימוקים לבחירתו כשיר המבטא את אהבת הארץ.
 - ☐ הרקע לשיר: אירוע, אתר, חי וצומח או סיפור אישי.
 - ☐ תמונה הממחישה את הרקע לשיר והסבר.
 - ☐ סיפור חסידי או מדרש חז"ל שבחרתם והנימוקים לבחירתכם.
 - ☐ כותרת לעבודתכם המבטאת את המסר של השיר.

עבודה פורייה ומהנה!

מחווון

רמות ביצוע קריטריונים	השגת היעד 6-5	קרוב להשגת היעד 4-3	בתחילת הדרך 2-1
הצגת השיר הנבחר	התלמידים כתבו את ארבעת המרכיבים האלה: שם השיר, מילות השיר, שם המחבר ושם המלחין. תוכנו של השיר הנבחר מבטא אהבה לארץ ישראל.	התלמידים כתבו שלושה מרכיבים מהמרכיבים האלה: שם השיר, מילות השיר, שם המחבר, שם המלחין. האהבה לארץ ישראל היא רעיון משני. או הקשר בין השיר לאהבת ארץ ישראל מאולץ.	התלמידים כתבו מרכיב אחד או שני מרכיבים מהמרכיבים האלה: שם השיר, מילות השיר, שם המחבר, שם המלחין. אין קשר בין השיר לאהבת ארץ ישראל.
הרעיון המרכזי בשיר או המסר בשיר	התלמידים כתבו מה הוא הרעיון המרכזי בשיר או מה הוא המסר בשיר, והסבירו זאת בבהירות. התלמידים נימקו בבהירות את בחירתם בשיר כשיר המבטא אהבה לארץ ישראל.	התלמידים כתבו מה הוא הרעיון המרכזי בשיר או מה הוא המסר בשיר, והסבירו זאת במעורפל. התלמידים נימקו במעורפל את בחירתם בשיר כשיר המבטא אהבה לארץ ישראל.	הרעיון המרכזי בשיר או המסר בשיר או ההסבר או כולם אינם ברורים. הנימוק של הבחירה בשיר כשיר המבטא אהבה לארץ ישראל אינו ברור.
הרקע לשיר	התלמידים תיארו את הרקע לשיר: סיפור אישי או אירוע לאומי, אתר, מקום או נוף, חי וצומח או סיפור אישי. התלמידים הסבירו בבהירות את הקשר בין הרקע לשיר ובין מסר השיר. התלמידים צירפו תמונה הממחישה את הרקע לשיר, והסבירו בבהירות את הקשר בינה ובין השיר.	התלמידים תיארו את הרקע לשיר באופן כללי ובמעורפל: סיפור אישי או אירוע לאומי, אתר, מקום או נוף, חי וצומח או סיפור אישי. התלמידים הסבירו במעורפל את הקשר בין הרקע לשיר ובין מסר השיר. התלמידים צירפו תמונה הממחישה את הרקע לשיר, והסבירו במעורפל את הקשר בינה ובין השיר.	התלמידים תיארו את הרקע לשיר, אך אין הוא רלוונטי לשיר. ההסבר על הקשר בין הרקע לשיר ובין המסר שלו אינו ברור. ההסבר על הקשר בין התמונה ובין השיר אינו ברור או שאינו רלוונטי. או אין קשר בין התמונה ובין השיר.
סיפור חסידי או מדרש חז"ל	התלמידים בחרו סיפור חסידי או מדרש חז"ל המחזקים את המסר שבשיר. התלמידים נימקו את בחירתם בבהירות.	התלמידים בחרו סיפור חסידי או מדרש חז"ל שאינם קשורים בקשר מובהק למסר שבשיר. התלמידים נימקו את בחירתם במעורפל.	התלמידים בחרו סיפור חסידי או מדרש חז"ל שאינם רלוונטיים למסר שבשיר. הנימוק לבחירת הסיפור החסידי או מדרש חז"ל אינו ברור.
כותרת העבודה	כותרת העבודה מתאימה למסר השיר.	כותרת העבודה מתאימה חלקית למסר השיר.	כותרת העבודה אינה מתאימה למסר השיר.

דף עזר

דוגמה לתבנית של שיר לשירון בית הספר

כותרת העבודה

(כותרת המבטאת את הרעיון בשיר או את המסר המרכזי של השיר)

הנימוקים לבחירת השיר
כשיר אהבת הארץ

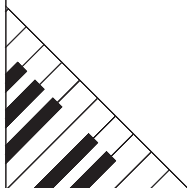
שם השיר:

מחבר ומלחין השיר:

מילות השיר:

הרקע לשיר

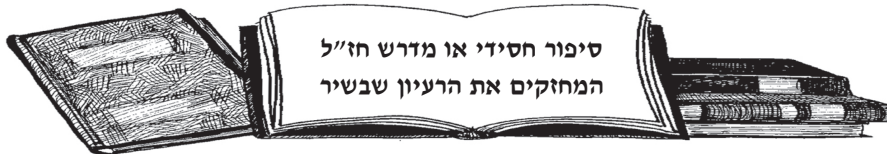
(סיפור אישי או אירוע לאומי או סיפור על אתר
או על חי וצומח)

תמונה הממחישה את הרקע לשיר והסבר

סיפור חסידי או מדרש חז"ל
המחזקים את הרעיון שבשיר

מדוע בחרתם בסיפור או במדרש? כיצד הם מחזקים את הרעיון המובע בשיר?

נספח

מדרשי חז"ל וסיפורי חסידים

פירוש המדרש

החכמים שואלים: מדוע ירמיהו הנביא ממשיך את ארץ ישראל לצבי? הם עונים שירמיהו התכוון לדבר בשבחה של ארץ ישראל: כשם שהצבי מהיר וקל מכל החיות, כך ארץ ישראל מהירה וקלה מכל הארצות להבשיל את פירותיה.

"וְאֵלֶיךָ אֶמְרָתִי, אֵיךְ אֲשִׁיתִךָ בְּבָנִים, וְאֶתֶּן-לְךָ אֶרֶץ חֲמֻדָּה, נְחֻלַּת צָבִי צְבָאוֹת גּוֹיִם"

ירמיהו ג, יט.

למה ארץ ישראל נמשלה לצבי? לומר לך: מה צבי זה קל מכל החיות, אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה.

בבלי, כתובות קיב, עמוד א.

פירוש המדרש

רבי יוחנן משבח את פירותיה של ארץ ישראל בהגזמה. הוא נזכר בתינוק שחתך חרוב, והדבש זרם מהחרוב ושפע על זרועותיו.

אמר רבי יוחנן: זכורני, כשהיה תינוק בוצע (חותך) חרוב – נמשך (נשפך ונדבק) חוט של דבש (הנוזל בחרוב) על שתי זרועותיו.

בבלי, בבא בתרא צא, עמוד ב.

פירוש המדרש

רבי יוחנן ישב תחת עץ תאנה גדוש פירות. טל ירד וגרם לדבש התאנה לנזול לארץ ולהתערבב בעפר האדמה. באותו זמן הגיעה עז שמעטיניה זלג חלב, והוא התערבב עם הדבש שעל האדמה. באותו רגע הבין רבי יוחנן את מה שכתוב בתורה: שבאחרית הימים יזרום מיץ פירות מההרים, והגבעות ישפעו חלב. קרא רבי יוחנן לתלמידיו והסביר להם את פירוש הפסוק, לפי מה שראה.

מעשה בר' יונתן בן אלעזר, שהיה יושב תחת תאנה אחת, והיתה התאנה מלאה תאנים יפות. ירד טל והיו התאנים שואבות [=שופעות] דבש, והיה הרוח מגבלו [=לש אותו ומערבו] בעפר. באה עז אחת והיתה מנטפת חלב בדבש, וקרא לתלמידים ואמר להם:

באו וראו דוגמא מעין העולם-הבא, שנאמר: "והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב".

מדרש תנחומא, פרשת תצוה, סימן "והזהיר".

פירוש המדרש

החכמים מסבירים את הפסוק מספר משלי
"משחקת בתבל ארצו" וטוענים שהמילה "תבל"
היא שם אחר לארץ ישראל.

ואז הם שואלים: מדוע ארץ ישראל נקראת תבל?
פירושם מפתיע שכן משמעות המילה "תבל"
בעברית היא "עולם". הם מפרשים את המילה
"תבל" כאילו נגזרה מהמילה "תבלין" ומסבירים:
בכל הארצות יש פירות מיוחדים שאין בארצות
אחרות, אבל בארץ ישראל יש כל סוגי העצים,
הפירות והטעמים, והיא מתובלת בכולם.

"משחקת בתבל ארצו" (משלי ח, לא) זו ארץ
ישראל.

ולמה נקרא שמה (של ארץ ישראל) תבל?
שהיא מתובלת בכל (מלשון תבלין) שכל
הארצות יש בזו מה שאין בזו, אבל ארץ-
ישראל אינה חסרה כלום.

מדרש ספרי, פרשת עקב, ספר האגדה, רפז, סה.

פירוש האמירה

רבי דב בר ממזריטש טוען שציון (כינוי לירושלים
וגם לארץ ישראל כולה) היא כמו לב האדם,
וכשם שלב האדם מזרים דם לכל האיברים
ומעניק חיים לכל הגוף, כך גם ארץ ישראל היא
לבן של העולם, וכל הארצות שואבות חיים
ממנה.

ציון היא עיקרו של העולם והיא הִחִיית של
כל העולם, וכל מדינה ומדינה מקבלת חִיית
ויונקת מאותו חלק שיש לה בציון.

אור תורה, רבי דב בר ממזריטש, פרשת וארא.

פירוש האמירה

רבי נחמן מברסלב טוען שארץ ישראל היא
התגשמות הטוב והנכסף. ולכן לכל מקום שהוא
הולך, הוא מדמה לעצמו שהוא הולך לארץ
ישראל.

המקום שלי הוא רק ארץ ישראל, ומה [ולכל
מקום] שאני נוסע, אני נוסע רק לארץ ישראל,
ולפי שעה אני רועה בברסלב.

רבי נחמן מברסלב.

פירוש הסיפור

בסיפור זה מסופר על יהודי שארץ ישראל לא
מצאה חן בעיניו, והוא ביקש לעזוב אותה ולחזור
לארץ שממנה בא.
כשבא לספר לרבי על סיבת עזיבתו, אמר לו
הרבי: "אני מרחם עליך. אתה לא מצאת חן בעיני
ארץ ישראל, ולכן היא לא התייפתה למענך. אם
היית מוצא חן בעיניה, הייתה גם הארץ מוצאת
חן בעיניך".
התשובה של הרבי גרמה ליהודי להישאר
בירושלים.

חסיד אחד, מפולין, עלה לארץ-ישראל וקבע
את דירתו בירושלים. כעבור זמן לא היה יכול
להסתגל לתנאי החיים בעיר והחליט לחזור
לפולין. לפני נסיעתו הלך להיפרד מהצדיק
רבי שמחה בונים מוורקי, שגר אז בירושלים,
וסיפר לו את סיבת רצונו לעזוב את הארץ.
נאנח הצדיק מעומק ליבו ואמר: "אני מרחם
עליך מאוד. כפי הנראה לא מצאת חן בעיני
ירושלים, שכן לו היית מוצא חן בעיניה –
הייתה גם ירושלים מוצאת חן בעיניך".

נכנסו הדברים לליבו של אותו חסיד, חזר בו
מהחלטתו ונשאר בירושלים.

בובר, מרטיין, אור הגנוז, תל אביב: שוקן, תשל"ז.